

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PZH-2023-830473408
DOS-2019-0005347

Uw kenmerk

Bijlagen
3

Partners van Vitale Veenweiden Zuid-Holland

Onderwerp

Strategie Vitale Veenweiden vastgesteld

Geachte partners,

Allereerst willen wij u bedanken voor uw reacties op de *Ontwerp Strategie Vitale Veenweiden* en het document *Ontwerp Proces en Samenwerking gebiedsplan Vitale Veenweiden*. Wij hebben u deze documenten in november aangeboden. Ze zijn het product van een gezamenlijke inspanning, gericht op vitale veenweiden: gebieden met een gezonde natuur en leefomgeving en een vitale landbouw met perspectief.

Vitale Veenweiden is een Zuid-Hollands programma dat zijn oorsprong vindt in het Klimaatakkoord. Met het vaststellen van de Strategie Vitale Veenweiden voldoet de provincie aan de opdracht om een veenweidestrategie op te stellen. Met de Strategie markeren wij de samenwerking die we de afgelopen jaren in Zuid-Holland hebben opgebouwd. Daarnaast is Veenweiden een kerngebied binnen het Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied (ZH-PLG). Voor het ZH-PLG werken wij momenteel aan een provinciaal gebiedsprogramma (toetsbaar voorontwerp per 1 juli). Hierbij bent u eveneens betrokken, bijvoorbeeld via de Regiegroep Vitale Veenweiden.

Rode draad in de reacties

Wij zien in uw reacties een gevoel van verantwoordelijkheid om samen met de opgaven aan de slag te gaan, een grondhouding om er met elkaar uit te komen. Dat waarderen wij zeer. Wij lezen ook dat u zich op hoofdlijnen kunt vinden in de doelstellingen en uitgangspunten zoals deze in de documenten geschetst worden.

U geeft ook aandachtspunten mee. U vraagt met name om meer duidelijkheid over de kaders en de verschillende rollen van de provincie. U vraagt aandacht voor de positie van de landbouw. Een aantal van u gaat ook in op de uitvoering van maatregelen in het landelijk gebied, o.a. met het oog op borging, instrumentarium en grond. Daarnaast benoemt u een aantal concrete onderwerpen, zoals ambtelijke capaciteit, PAS-melders, begrenzing van gebieden en de tuinbouw. Ten slotte heeft u ons in uw reactie een aantal standpunten meegegeven op specifieke punten.

Over een aantal onderwerpen kunnen we nu nog geen definitieve knopen doorhakken. Ze vragen het nader doorgronden van de integrale opgave, het uitvoeren van analyses en onderzoeken en het maken van bestuurlijke keuzes. We gaan inhoudelijk met deze onderwerpen aan de slag. Daarnaast agenderen we deze onderwerpen in de Regiegroep Vitale Veenweiden om deze keuzes met u te

maken. Ook het gebiedsprogramma voor het NPLG waar de provincie momenteel aan werkt zal dus niet over alle onderwerpen een definitieve uitspraak doen. Het betreft onderwerpen als maatregelen voor het realiseren van doelen voor bodemdaling; de positie van de landbouw; de uitvoeringorganisatie, borging, instrumentarium en bekostiging; governance en rolopvatting; de samenhang met andere onderwerpen en processen.

Wij beantwoorden de reacties in principe met deze brief. Om terug te kunnen vinden hoe wij omgaan met uw individuele reactie kunt u bijgaande tabel raadplegen. Hierin vindt u een verwijzing naar de relevante paragraaf in deze brief, eventueel een kort inhoudelijk antwoord of een verwijzing naar gesprekken die wij met u voeren, bilateraal of in de deelgebieden.

De *Strategie Vitale Veenweiden* beschrijft de strategie waarmee we in Zuid-Holland de opgaven uit het Klimaatakkoord willen aanpakken. Het markeert de verbreding naar het NPLG en daarmee de stand van zaken van een aantal maanden geleden. Het tweede document, *Proces en samenwerking gebiedsplan Vitale Veenweiden*, beschrijft onze denkrichting voor het te volgen proces en de wijze waarop we willen samenwerken om te komen tot het gebiedsprogramma Vitale Veenweiden.

Alles overziend is onze conclusie dat beide documenten de stand van zaken van november goed weergeven. De meeste reacties zijn verdiepingsvragen en aandachtspunten voor het vervolgproces en de gebiedsprocessen die we met elkaar zullen doorlopen. Deze brief kan worden gezien als aanscherping van de documenten, en als update ten opzichte van november. Deze brief en de bijbehorende tabel zetten uw reacties en onze antwoorden voor de verschillende onderwerpen overzichtelijk op een rij. Gezien uw reacties beschouwen we de documenten als goede basis voor het vervolg. Daarom hebben we beide documenten, samen met deze brief, vastgesteld op [nader te bepalen]. En zullen we deze ook aanbieden aan Provinciale Staten en het ministerie van LNV. Het volgende inhoudelijke document waar we aan werken is het Zuid-Hollandse voorontwerp gebiedsprogramma voor het NPLG.

Duidelijkheid over vraagstelling voor resultaat 1 juli

In een aantal reacties vraagt u aandacht voor onduidelijkheid over kaders, en er zijn zorgen over de uitdagende planning van 1 juli. Het uitgangspunt van Zuid-Holland is om gebiedsgericht, dus samen met de partners te werken. Het is in Zuid-Holland in ons aller belang om een zo voorontwerp gebiedsprogramma te formuleren en bij het Rijk in te dienen. Als houvast hebben wij daarom in februari de volgende vraagstelling geformuleerd en besproken in de Regiegroep Vitale Veenweiden Zuid-Holland.

- Kunt u een inschatting geven welke concrete maatregelen gerealiseerd kunnen worden voor stikstof en bodemdaling voor 2025 en 2030? Kunt u zich inspannen voor realisatie daarvan? Wat heeft u daarvoor nodig?
- Kunt u specifiek voor uw deelgebied een voorstel doen voor proces, governance en organisatie om gebiedsgericht te werken aan de ZH-PLG doelstellingen?
- Zijn er maatregelen voor overige ZH-PLG doelen die het deelgebied nu al wil programmeren voor realisatie vóór 2030?
- Welke onderwerpen wilt u meenemen in verdere planvorming na 1 juli?
- Van welke maatregelen is realisatie reeds in gang gezet en kan realisatie worden voortgezet?

We hebben gemerkt dat u in de gebieden aan de slag bent gegaan. In alle gebieden is duidelijk dat het gaat om complexe vraagstukken en dat het doorlopen van zorgvuldige gebiedsprocessen tijd

vraagt. Ook zien we dat kaders later dan gepland of nog niet beschikbaar zijn op dit moment, zoals over het Landbouwakkoord, VHR-doelen of piekbelasters. Daarnaast is er behoefte aan duidelijkheid over de inzet van het provincie-brede voorontwerp gebiedsprogramma.

Momenteel werken we aan dit voorontwerp gebiedsprogramma. De leden van de Regiegroep Vitale Veenweiden hebben 12 april een bericht ontvangen. Dit bericht bevat een aangepaste schets voor het proces van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied de komende periode. In dit proces willen wij u ook betrekken bij onze inzet bij de gesprekken met het Rijk, en bij de manier waarop de verschillende schaalniveaus op elkaar kunnen aansluiten.

Duidelijkheid over governance, rollen en deelnemende partijen

In een aantal reacties worden governance, rollen en verantwoordelijkheden aangestipt, en dit is ook een terugkerend onderwerp in de Regiegroep Vitale Veenweiden en andere gesprekken. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om reflectie op de eigen rol, commitment aan de kaders, besluitvorming en afspraken over te realiseren inhoudelijke resultaten, in gebiedsprocessen te betrekken partijen, verschillende rollen die de provincie heeft, etc.

De provincie is met het Rijk eigenaar van de NPLG-opgaven en heeft daarmee de verantwoordelijkheid om deze opgaven te realiseren. Dat doen we in Zuid-Holland graag samen met u als partners, vanuit onze gezamenlijke ambitie van Vitale Veenweiden.

Samen verantwoordelijkheid nemen en aan de slag gaan met de opgaven betekent ook wederzijdse duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden. De regiegroepen in de deelgebieden, waar de provincie lid van is, hebben een belangrijke rol bij de totstandkoming van de plannen en inhoudelijke bouwstenen. De besluitvorming kan echter wel degelijk verschillen per deelgebied en per fase. Er kunnen verschillen zijn in bestaande samenwerkingsstructuren en agenda's, in de (combinatie van) opgaven en te realiseren maatregelen, en in de ruimte die partijen voelen om zich in een bepaald stadium te committeren. Dus we kunnen en willen hiervoor niet één eenduidig antwoord geven voor alle deelgebieden, maar zullen wel meehelpen om deze duidelijkheid in elk deelgebied te scheppen.

Wij realiseren ons dat de provincie zich met meerdere rollen in de gebieden beweegt. Het document *Proces en samenwerking gebiedsplan Vitale Veenweiden* spreekt over de kaderstellende, besluitvormende, regisserende, partner- en faciliterende rollen van de provincie. Met deze rollen geeft de provincie invulling aan de verantwoordelijkheid om opgaven te realiseren, en aan de ambitie om dit samen met gebieden te doen. Vanuit sommige partners komt de suggestie dat de provincie zich concentreert op de kaderstellende en besluitvormende rol, en de gebieden zoveel mogelijk autonomie geeft. In andere deelgebieden vraagt men juist om een zo actief mogelijke invulling van de regisserende rol van de provincie. Ook voor dit onderwerp geldt dus dat er niet één eenduidig antwoord is, maar dat we hier per deelgebied met elkaar voor duidelijkheid moeten zorgen.

Ook in de andere kerngebieden zien wij dat er aandacht gevraagd wordt voor governance en rollen. We hebben besloten om dit onderwerp verder op te pakken in de volle breedte van het ZH-PLG.

Positie van de landbouw

In een aantal reacties vraagt u aandacht voor het belang en de toekomst van de landbouw, en neemt u hier standpunten over in. Het landschap wordt gedragen door de landbouw en de terreinbeheerders. Er is en blijft in de toekomst ruimte voor de landbouw. Wij zien het belang van de landbouw zowel als voedselproducent, beheerder van het landschap en als drager van de leefbaarheid van het gebied. Daarvoor is het perspectief voor de landbouw belangrijk. Het Landbouwakkoord geeft hier hopelijk meer richting aan.

De opgaven zijn enorm en de provincie realiseert zich dat er veel van de grondeigenaren en landgebruikers wordt gevraagd. Daarbij kan het op sommige plekken nodig zijn om na te denken over nieuwe vormen van landgebruik. Wij nodigen in deze lastige opgave de landbouw uit om in gesprek te blijven met de overheden bij het nadenken over kansen en oplossingen richting de toekomst. De overheden moeten daarbij zorgen dat kennis wordt vergaard en dat afspraken over oplossingen op het boerenerf juridisch en financieel worden geborgd, zodat zekerheden kunnen worden gegeven. Ook onderlinge hulp tussen grondeigenaren en landgebruikers en het gezamenlijk verspreiden van kennis is een belangrijk aspect en vormt het fundament onder het succes van de aanpak.

Omdat de vraag naar grond sterk zal toenemen zal de provincie hierin een proactieve rol pakken. Onder andere door het opzetten van een grondbank die ondersteunend is aan de gebiedsprocessen en door actief aan de slag te gaan met regelingen voor zaken als aanpassing, verplaatsing en (vrijwillige) beëindiging van bedrijven.

De invoering van voer- en managementmaatregelen op het boerenerf zal op korte termijn enige verlichting gaan geven ten aanzien van de druk op de sector rond de emissie van stikstof. Aandachtspunten bij deze maatregelen zijn de (bewezen) effectiviteit en juridische houdbaarheid. Als het gaat om de opgave stikstof kijken wij niet alleen naar de landbouw, maar zullen sectoren zoals verkeer, industrie, lucht- en scheepvaart ook bijdragen aan de oplossing van dit vraagstuk.

Bodemdaling vraagt brede blik

Er wordt in de reacties ingegaan op verschillende maatregelen om bodemdaling tegen te gaan en de voor-/nadelen hiervan. Het vernatten van de bodem door peilverhoging en/of waterinfiltratiesystemen is momenteel de enige bewezen maatregel die we nu effectief kunnen inzetten tegen bodemdaling. Andere maatregelen zoals Klei in Veen en natte teelten zijn onderdeel van verschillende onderzoeksprogramma's. Wij zien vernatten als maatregel die we al op korte termijn kunnen inzetten, die past bij de structurerende keuzes uit de kabinetsbrief Water en Bodem Sturend. Tegelijkertijd worden bepaalde onderwerpen meer urgent bij het uitrollen en eventueel opschalen van maatregelen, gecombineerd met nieuwe inzichten en beleid. Dat vraagt om een integrale benadering. Het gaat bijvoorbeeld om de beschikbaarheid van het benodigde zoet water en om de consequenties van maatregelen voor de landbouw, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het betreft een beleidsvraag waar nu nog geen definitief antwoord op gegeven kan worden. Daarom blijft dit onderwerp nadrukkelijk op de agenda staan in het vervolgproces.

Wij waarderen de proactieve aanpak van waterschappen om vanuit hun expertise en verantwoordelijkheid mee te denken. De verschillende opgaven en maatregelen vragen iets van het watersysteem, en wij vinden het van groot belang dat de waterschappen inzichtelijk maken wat de consequenties zijn en hoe daarmee om te gaan. Het is ons duidelijk dat het een breder thema is dat grote consequenties heeft en gezamenlijk optrekken vraagt richting Rijk. U heeft ons tijdens de Regiegroep Vitale Veenweiden gevraagd om hierin een regierol in te vervullen. Ook nodigen wij de waterschappen uit om gebiedspecifieke oplossingen te onderzoeken en voor te stellen voor mogelijke knelpunten in het watersysteem of in de beleidskaders. Het NPLG impliceert ingrijpende veranderingen, en de samenwerking in de gebiedsprocessen biedt de ruimte om discussies over benodigde budgetten of knellende en ontbrekende kaders te agenderen.

PAS-melders en interimers

In meerdere van uw reacties wordt gepleit voor het oplossen van het probleem van de PAS-melders en interimers. Ons college voelt met u het belang om de PAS-meldingen zo snel mogelijk te

legaliseren, vanuit het besef over de grote onzekerheid bij boeren. De verantwoordelijkheid voor dit dossier ligt primair bij de Rijksoverheid. Wij wenden onze invloed bij het Rijk tot het uiterste aan om dit te versnellen. Wij blijven bij het Rijk benadrukken dat een effectieve oplossing van dit vraagstuk een voorwaarde is om van de gebiedsprocessen met de boeren tot een succes te maken. Daarnaast pakken wij zelf de handschoenen op. Wij zetten, samen met de omgevingsdienst, ambtelijke capaciteit met juridische kennis in om stappen te zetten in dit taaie dossier. Dit doen wij in nauwe afstemming met de gebiedsprocessen en uiteraard in samenwerking met de boeren. Recent heeft de minister besloten om PAS-melders meer prioriteit te geven in de verdeling van stikstofruimte.

Begrenzing kern- en deelgebieden

Een aantal van uw reacties betreft de begrenzing van kerngebied Veenweiden en de deelgebieden. Dit is de afgelopen periode tevens onderwerp van gesprek geweest. Er zijn diverse overwegingen die hierbij meespelen: herkenbare identiteit, aansluiten bij bestuurlijke grenzen en bestaande samenwerkingen, natuurlijke grenzen, bodem- en watersysteem en landgebruik, NPLG-problematiek, etc. Naar aanleiding van deze gesprekken en uw schriftelijke opmerkingen hebben we de begrenzing van enkele deelgebieden aangepast. Maar welke begrenzing we ook kiezen: het is van belang om goed aandacht te hebben voor de samenhang over grenzen heen. Als hier in de toekomst goede redenen voor zijn, kan de begrenzing in goed overleg worden bijgesteld. Daarnaast is er sprake van een inhoudelijk vertrekpunt: opgaven natuur, water en klimaat in het landelijk gebied. Duidelijk is dat het ook inhoudelijk van belang is om de integraliteit te bewaken met andere onderwerpen, processen en samenwerkingen, zoals de ruimtelijke puzzel. Wij stellen voor om deze samenhang expliciet te blijven agenderen in het vervolgproces.

Ten aanzien van de glastuinbouw, de bollenteelt en de boom- en sierteelt, hebben wij geconstateerd dat er veel overeenkomsten zijn tussen de vraagstukken in de verschillende greenportgebieden. Daarnaast is er een sterke samenhang met andere opgaven en programma's zoals energie en mobiliteit. En het is logisch om aan te sluiten bij de bestaande samenwerkingsstructuren. De urgentie voor een resultaat op 1 juli vanwege stikstof en bodemdaling is in deze gebieden wat minder sterk. Dit geeft ons wat tijd om goed te verkennen hoe we de verschillende opgaven in de greenportgebieden zo goed mogelijk kunnen organiseren en aansluiten op bestaande samenwerkingsstructuren. Dat neemt niet weg dat in deze gebieden wel degelijk urgente NPLG-gerelateerde opgaven spelen zoals rond waterkwaliteit.

Ambtelijke capaciteit

Verschillende organisaties hebben aandacht gevraagd voor de beperkte ambtelijke capaciteit om te kunnen deelnemen aan de processen in deelgebieden en op provinciaal niveau. De provincie probeert op verschillende manieren tegemoet te komen aan deze capaciteitsvraag. Wij voorzien in procesbegeleiders in elk deelgebied, als eerste ambtelijk aanspreekpunt voor elke regiegroep. Daarnaast is er (beleids-)inhoudelijke capaciteit en expertise op specifieke thema's beschikbaar om in te zetten in de processen en zetten wij stappen om ook de uitvoering van maatregelen te organiseren. Wij vragen u om knelpunten in de capaciteit voor het landelijk gebied inzichtelijk en bespreekbaar te maken in uw eigen organisatie. Ook verwijzen wij u bijvoorbeeld naar de VNG, die actief lobby voert rond ambtelijke capaciteit voor het NPLG.

Uitvoering, borging, instrumenten en financiën

In diverse reacties worden concrete aandachtspunten en suggesties gegeven voor het realiseren van maatregelen. Wij willen de komende periode met u benutten om concreet te maken wat er nodig is voor realisatie, welke instrumenten al beschikbaar zijn en welke behoefte er is. Dit kunnen we gebruiken om onze inzet en agenda te bepalen voor de komende tijd.

Tot slot

We waarderen uw inspanning, reacties en de samenwerking tot nu toe. Wij doen een beroep op u om te blijven samenwerken. Dat kan ingewikkeld zijn, maar vergroot de kans dat we een resultaat bereiken dat voor alle partijen past. We blijven samen in de deelgebieden werken aan het concretiseren van opgaven en maatregelen, gericht op een volhoudbaar perspectief voor het landelijk gebied.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J.N. Baljeu

Meer informatie www.zuid-holland.nl/contact

Bijlagen

- Strategie Vitale Veenweiden
- Proces en Samenwerking
- Antwoordtabel